การเฝ้าระวังและการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7

THE STUDY TO RESULTS THE DEVELOPMENT OF THE NETWORK POTENTIAL FOR SURVEILLANCE AND FOLLOWING OF MILK CODE 2017 IN THE HEALTH AREA 7

จันทิยา เนติวิภัชธรรม *พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ*
ทัตพิชา คลังกลาง *นิติกร*
ชนัตถ์ มาลัยกนก *นายแพทย์ชำนาญการพิเศษ*
ศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น

รับบทความ: 1 พฤศจิกายน 2563
รับบทความที่แก้ไข: 26 พฤศจิกายน 2563
ตอบรับเพื่อตีพิมพ์ : 30 พฤศจิกายน 2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research)มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายระดับแม่ข่ายในการเฝ้าระวังติดตาม แนวทางการบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ถึงเดือนกันยายน 2563 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยให้ทางจังหวัดคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ตามคุณลักษณะ ตามประกาศกระทรวง เรื่องการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พรบฯ ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขระดับอำเภอระดับแม่ข่าย โรงพยาบาลระดับแม่ข่ายและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลแม่ข่ายทั้ง 16 Node รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 102 ราย ตอบแบบสอบถามความรู้และความเข้าใจตามพ.ร.บ.ฯ จำนวน และมีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ คือ**1) การพัฒนาศักยภาพ** มีการจัดประชุมการประชุมพัฒนาศักยภาพและถอดบทเรียนพนักงานเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้

พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560 วันที่ 18 ธันวาคม 2562 โดยใช้คู่มือพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 คู่มือคำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็ก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง) และคู่มือการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 และ **2) ติดตามประเมินผล**เป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ **2.1) การพัฒนาศักยภาพ** โดยการประเมินผลก่อนและหลังการประชุม ใช้แบบสอบถาม ความรู้และความเข้าใจต่อพรบฯ และร่วมพัฒนาแผนเชิงรับและเชิงรุกเพื่อการเฝ้าระวังติดตามพรบฯ ตอบแบบสอบถามความรู้และความเข้าใจตาม พ.ร.บ.ฯ จำนวน 72 ราย **2.2) กำกับติดตาม** โดยใช้แผนเชิงรับและเชิงรุกโดย การเยี่ยมเสริมพลังและตรวจราชการ ผลการวิจัยพบว่า หลังการประชุมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 ในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเฝ้าระวังติดตามพรบฯ. แก่ผู้รับผิดชอบมีค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการประชุม 17.77 เพิ่มมากขึ้นกว่าค่าเฉลี่ยก่อนการประชุม 12.78 แสดงว่าการให้ความรู้ยังมีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพ และพื้นที่ได้เรียนรู้การติดตามกำกับการดูแลทั้งเชิงรุกและเชิงรับที่ได้ทำร่วมกันโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพรบ.ฯ ในโรงพยาบาลระดับแม่ข่าย (Node) ทั้ง 16 แห่ง สามารถเฝ้าระวังกำกับและติดตามพรบ.ฯ และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้ง 4 จังหวัด ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ร้านค้าในโรงพยาบาล ผู้ประกอบการร้านค้า และโรงงานอย่างเข้มแข็งมากขึ้น และไม่พบการละเมิดในพื้นที่

บทนำ

นมแม่เป็นอาหารที่ดีที่สุดของทารก เพราะมีสารอาหารมากกว่า 200 ชนิดที่มีคุณค่าและเหมาะกับการเจริญเติบโตของเด็ก มีภูมิคุ้มกันโรคและการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ส่งผลดีต่อพัฒนาการทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ รวมถึงสายใยความรักความผูกพันระหว่างแม่ลูก ตาม เด็กทุกคนควรกินนมแม่อย่างเดียวถึง 6 เดือน (Exclusive Breastfeeding) หลังจากนั้นให้กินนมแม่ควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอย่างน้อย 2 ปีหรือนานกว่านั้น (Continue breastfeeding)[1] ปัจจุบันผลสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีประเทศไทย (Mulitple Indicator Cluster Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nation Children's Fund) การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน เพิ่มขึ้นเล็กน้อย คือ ในปี ค.ศ. 2012 และ 2016 คิดเป็น ร้อยละ 12.1 และ 23.1 ตามลำดับ[2][3]

นมสำหรับทารกผลิตขึ้นครั้งแรก ในปี ค.ศ. 1867 (พ.ศ. 2410) มีการผลิตจากแป้งผสมกับนมข้นนำมาใช้เลี้ยงทารกก่อนกำหนด และ ในปี ค.ศ. 1890 (พ.ศ. 2433) คณะแพทย์

จากมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดได้ทดลองนำนมวัวที่เจือจางผสมกับสารเคมีต่างๆ มาทำสูตรนมแม่สำหรับเลี้ยงทารกแต่ละรายและในแต่และช่วงอายุให้แก่เด็กในครอบครัวที่ร่ำรวย ในชื่อว่า “formular” การเลี้ยงทารกด้วยนมผงจึงแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป อเมริกาเหนือ และแผ่ขยายแบบอย่างการเลี้ยงทารกด้วยนมผสมมาสู่ประเทศที่ยากจน ประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยวลูกด้วยนมแม่เพียงอย่างเดียวต่ำสุดในเอเชีย ทั้งที่นมแม่มีประโยชน์มหาศาล แต่แม่ในประเทศไทยกลับเลี้ยงลูกด้วยนมตนเองต่ำกว่าประเทศอื่นๆ เมื่อเปรียบเทียบผลสำรวจของโลกจัดว่าอยู่ในระดับต่ำมาก ทั้งนี้มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ได้น้อย ได้แก่ แม่ต้องกลับไปทำงานก่อน 6 เดือน แม่คิดว่าน้ำนมตัวเองไม่พอทำให้ต้องเสริมนมผสม และกลายเป็นต้องใช้นมผสม และแม่กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดของนมผสมที่ทำให้แม่และครอบครัวเชื่อว่า “น้ำนมตัวเองไม่มีคุณค่า หรือนมผสมมีคุณเท่าหรือมากกว่า” [2][3] ดังนั้นใน พ.ศ. 2553 WHA มีมติให้ทุกประเทศผลักดัน CODE เป็นกฎหมาย และที่ประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติมีมติให้ประเทศไทยผลักดัน CODE เป็นกฎหมาย และในปี 2560 กรมอนามัยได้ร่วมกับภาคีเครือข่าย ผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ซึ่งกฎหมายฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเพื่อส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ในสังคมไทยร่วมกับมาตรการอื่นๆเพื่อให้เกิดการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ที่ยั่งยืน

จากการศึกษาผลการประเมินการนิเทศกำกับ ติดตามงานโครงการขับเคลื่อน (ร่าง) พระราชบัญญัติการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ในปีพ.ศ. 2559 ของศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ในพื้นที่นำร่อง โรงพยาบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบปัญหาในการควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กไม่ได้ผลเท่าที่ควร ได้แก่ 1) ผู้ให้บริการ มีทัศนคติของเจ้าหน้าที่ในการให้นมผสม เพราะกลัวว่าเด็กทารกจะหิวและจะเกิดภาวะตัวเหลือง เนื่องจากมารดาหลังผ่าตัดคลอดทางหน้าท้องเจ็บแผลไม่อยากให้นมลูก 2) ผู้รับบริการ ครอบครัวมีความเครียด ภาวะเศรษฐกิจที่ต้องไปทำงานต่างจังหวัดไกลๆ สิทธิการลาคลอด 90 วัน ยังไม่ครอบคลุมทุกบริษัท มารดาวัยรุ่นขาดการเตรียมความพร้อมในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และ 3) สถานบริการสาธารณสุข ได้แก่ หน่วยบริการฝากครรภ์ ร้อยละ70 ของคลินิกฝากครรภ์ของเอกชนมีการเตรียมหญิงตั้งครรภ์ไม่เหมาะสม และมีการขายนมผสมที่คลินิก และสื่อ ไม่น่าสนใจ ไม่ดึงดูด ไม่เพียงพอ และไม่เป็นปัจจุบัน ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ 1) คลินิกนมแม่ ต้องให้คำปรึกษากับมารดาที่มีปัญหาการให้นมลูก จึงควรจัดวันเวลาให้บริการเพื่อสอนและกระตุ้นหญิงตั้งครรภ์ และมารดาหลังคลอดในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ โดยแบ่งเป็นแต่ละกลุ่มเช่น กลุ่มหญิงที่มาฝากครรภ์ และกลุ่มหญิงหลังคลอด 2) มีมิสนมแม่ในหน่วยงาน แต่ยังไม่ปฏิบัติตามบทบาทอย่างเต็มที่ ควรมีการจัดเวลาในการสอนสุขศึกษาในเรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่โดยเฉพาะ ทั้งแบบกลุ่ม และบุคคล

3) ควรมีการเก็บข้อมูลในการเบิกจ่ายนมผสมของห้องผู้ทารกป่วยและทารกวิกฤต และ 4) ควรมีเนื้อหา หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่อง Code Milk ทุกครั้งในการประชุม หรือเมื่อออกเยี่ยมเครือข่าย และผลการดำเนินงานปีงบประมาณ 2562 แนวทางการการบังคับใช้ และเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 พบว่าแผนเชิงรุก มีการพัฒนาศักยภาพพนักงานเจ้าหน้าที่ และกำกับติดตามการละเมิดบรรลุ ตามเป้าหมาย แต่แผนเชิงรับยังพบการละเมิดในพื้นที่

ดังนั้นทางศูนย์อนามัยที่ 7 ฐานะผู้รับผิดชอบโดยตรง จึงจัดให้มีประชุมเพื่อพัฒนาศักยภาพเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 เขตสุขภาพที่ 7 ในการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้รับผิดชอบ ทำแผนเชิงรุกและเชิงรับ พร้อมทั้งประเมินผลทันทีหลังการประชุม และลงประเมินผลตามแผนการเฝ้าระวังติดตาม พรบฯ ในพื้นที่ เพื่อกำกับติดตามให้ พรบ.ฯ ได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานการบังคับใช้ติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7

2) เพื่อการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7

3) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7

นิยามศัพท์

การศึกษาสถานการณ์ หมายถึง การศึกษาการเฝ้าระวังและการบังคับใช้ ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

การประเมินผล หมายถึง การประเมินความรู้และความเข้าใจของผู้รับผิดชอบในการเฝ้าระวังและการบังคับใช้ ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ 1) ก่อนและหลังการประชุมการพัฒนาศักยภาพ และ 2) กำกับติดตาม โดยใช้แผนเชิงรับและเชิงรุกโดยการเยี่ยมเสริมพลังและตรวจราชการ

การพัฒนาศักยภาพเครือข่าย หมายถึง การเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจแก่ผู้รับผิดชอบ ได้แก่นักวิชาการสาธารณสุข เจ้าพนักงานสาธารณสุข พยาบาลวิชาชีพ นิติกร เภสัชกร กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขระดับอำเภอระดับแม่ข่าย

โรงพยาบาลระดับแม่ข่ายและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลแม่ข่ายทั้ง 16 Node ในเขตสุขภาพที่ 7 เพื่อติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 [4] และคู่มือคำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็ก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง) [5]

แนวทางบังคับใช้ตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 หมายถึง การติดตาม กำกับการดูแลทั้งเชิงรุกและเชิงรับการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กผ่านกิจกรรม สื่อสิ่งพิมพ์ ในสาธารณชนหรือการดำเนินการร่วมกับหน่วยบริการสาธารณสุข ซึ่งอาจจะมีลักษณะเข้าข่ายหรือเสี่ยงต่อการกระทำที่ถือเป็นการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็ก พ.ศ. 2560[6]

ส่งเสริมการตลาด หมายถึง การกระทำใดๆ ที่มุ่งหมายเพื่อการจำหน่ายสร้างภาพลักษณ์หรือประชาสัมพันธ์ หรือเพื่อการสนับสนุนหรือส่งเสริมให้มีการใช้อาหารสำหรับทารก อาหารสำหรับเด็กเล็ก

ทารก หมายถึง เด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุสิบสองเดือน

เด็กเล็ก หมายถึง เด็กอายุเกินสิบสองเดือนจนถึงสามปี

อาหารสำหรับทารก หมายถึง นมหรือผลิตภัณฑ์อื่นที่ใช้เป็นอาหาร ทั้งนี้ ที่มีส่วนประกอบของสารอาหารที่เหมาะสมเพียงพอที่จะใช้เลี้ยงทารกตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร และที่มีข้อความแสดงให้เห็นว่าใช้เลี้ยงทารกได้

อาหารสำหรับเด็กเล็ก หมายถึง นมหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆที่ใช้เป็นอาหารทั้งนี้ ที่มีข้อความแสดงให้เห็นว่าใช้เลี้ยงเด็กเล็กและเฉพาะตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ

อาหารเสริมสำหรับทารก หมายถึง อาหารที่ใช้เสริมคุณค่าทางโภชนาการและสร้างความคุ้นเคยในการบริโภคอาหารให้แก่ทารกที่มีอายุตั้งแต่หกเดือนขึ้นไปตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร[5]

เครื่องมือและวิธีการ

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายระดับแม่ข่ายในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ถึงเดือนกันยายน 2563 คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยให้ทางจังหวัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะ ตามประกาศกระทรวงเรื่องการแต่งตั้งพนักงาน เจ้าหน้าที่ตาม พรบ.ฯ ในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขระดับอำเภอระดับแม่ข่าย โรงพยาบาลระดับแม่ข่ายและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลแม่ข่ายทั้ง 16 Node รวมกลุ่ม

ตัวอย่างทั้งหมด 102 ราย และ มีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้ คือ 1) การพัฒนาศักยภาพ มีการจัดประชุมการประชุมพัฒนาศักยภาพและถอดบทเรียนพนักงานเจ้าหน้าที่ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560วันที่ 18 ธันวาคม 2562 โดยใช้คู่มือพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[4] คู่มือคำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารก และเด็ก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง)[5] และคู่มือการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[6] พร้อมทั้งจัดทำแผนเชิงรุกและเชิงรับในพื้นที่ และ 2) **ติดตามประเมินผล** เป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ 2.1) **การพัฒนาศักยภาพ** โดยการประเมินผลก่อนและหลังการประชุม ใช้แบบสอบถาม ความรู้และความเข้าใจต่อพรบฯ และร่วมพัฒนาแผนเชิงรับและเชิงรุกเพื่อการเฝ้าระวังติดตามพรบ.ฯ 2.2) กำกับติดตาม โดยใช้แผนเชิงรับและเชิงรุกในการเยี่ยมเสริมพลังและตรวจราชการ และมีผู้เข้าประชุมทั้งหมด 102 คน ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 72 ราย

เครื่องมือที่ในการวิจัย

1. ผู้วิจัยและคณะนำแบบสอบถามความรู้และความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กพ.ศ. 2560 ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย มาใช้ในการสอบถามกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการประชุม โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปผู้เข้าประชุม จำนวน 5 ข้อ และแบบสอบถามความรู้และความเข้าใจต่อพรบฯ เป็นแบบคำถามปรนัต จำนวน 20 ข้อ

2. ผู้วิจัยและคณะนำคู่มือพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 [4] ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย มาใช้ในการประชุมเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็กพ.ศ. 2560

3. ผู้วิจัยและคณะนำคู่มือการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[5] ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย เพื่อจัดทำแผนเชิงรุกและแผนเชิงรับในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560

4. ผู้วิจัยและคณะนำคู่มือคำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็ก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง) [6]

วิธีการดำเนินการ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยให้ทางจังหวัดคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณลักษณะ ตามประกาศกระทรวงเรื่องการแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่พระราชบัญญัติการส่งเสริม

การตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ตั้งแต่เดือนธันวาคม 2562 ถึงเดือนกันยายน 2563 มีขั้นตอนการดำเนินการ แบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ

ระยะที่ 1 การพัฒนาศักยภาพ โดยผู้วิจัยและคณะจัดการประชุมพัฒนาศักยภาพและถอดบทเรียนการดำเนินงานการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560 วันที่ 18 ธันวาคม 2562 เวลา 09.00 - 15.00 น. ณ ห้องหลักเมือง โรงแรมเจริญธานี จังหวัดขอนแก่นโดยเชิญวิทยากรจากส่วนกลางที่รับผิดชอบตามการดำเนินงานและการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560 มาให้ความรู้และความเข้าใจเป็นรูปแบบแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ โดยใช้คู่มือพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[4] คู่มือคำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็ก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง) [5] และร่วมทำแผนการคู่มือการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[6]

ระยะที่ 2 ติดตามประเมินผล โดยผู้วิจัยและคณะติดตามประเมินผลการพัฒนาศักยภาพของผู้รับผิดชอบในเขตสุขภาพที่ 7 เป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ

1. การพัฒนาศักยภาพ โดยการประเมินผลก่อนและหลังการ ใช้แบบสอบถาม ความรู้และความเข้าใจต่อพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย และร่วมทำแผนแผนเชิงรับและเชิงรุกเพื่อการเฝ้าระวังติดตาม พ.ร.บฯ ในเขตสุขภาพที่ 7 เพื่อใช้ในเฝ้าระวังกำกับติดตามการละเมิด พ.ร.บ.ฯ

2. กำกับติดตาม โดยการสุ่มของทางจังหวัดและเป็นพื้นที่ในการตรวจราชการและใช้แผนเชิงรับและเชิงรุกเพื่อการเฝ้าระวังติดตาม พ.ร.บ.ฯ ในเขตสุขภาพที่ 7 ในการประเมินผลรูปแบบเดียวกันทั้งเขตและจังหวัด

ผลการวิจัย

ติดตามประเมินผล การวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ

1. การพัฒนาศักยภาพ โดยการประเมินผลก่อนและหลังการประชุมพัฒนาศักยภาพและถอดบทเรียนการดำเนินงานการขับเคลื่อนพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ.2560 วันที่ 18 ธันวาคม 2562 เวลา 09.00 - 15.00 น. ณ ห้องหลักเมือง โรงแรมเจริญธานี จังหวัดขอนแก่น เพื่อให้เกิดความรู้ และความเข้าใจในเรื่อง พ.ร.บฯ และจัดทำแผนเชิงรุกและเชิงรับ มีดังนี้ คือ

1.1 จำนวนและร้อยละที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าประชุมที่ตอบแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการประชุม จำนวน 72 คน จากผู้เข้าประชุมทั้งหมด 102 คน มีดังต่อไปนี้ (ตารางที่1)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าประชุมที่ตอบแบบสอบถามทั้งก่อนและหลังการประชุม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน) (n=72)	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	2	3.23
- หญิง	70	96.77
2. อายุ		
- 20 - 30 ปี	7	9.71
- 31 - 40 ปี	12	16.67
3. การศึกษา		
- อนุปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	0	0
- ปริญญาตรี	38	52.76
- สูงกว่าปริญญาตรี	34	41.24
- อื่นๆระบุ.....	0	0
4. อาชีพ		
- เภสัชกร	6	8.33
- นิติกร	1	1.39
- นักวิชาการสาธารณสุข	17	23.61
- พยาบาลวิชาชีพ	48	66.67

จากการประชุมพบว่า ผู้เข้าประชุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.77 และเพศชาย ร้อยละ 3.23 ช่วงอายุมากที่สุดมีกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี ร้อยละ 43.06 รองลงมาคือ 50 - 60 ปี ร้อยละ 30.56, กลุ่มอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 16.67 และกลุ่มอายุ 20 - 30 ปี ร้อยละ 9.71 ตามลำดับ ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 52.76 และรองลงมาสูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 41.24 และอาชีพส่วนใหญ่เป็นพยาบาลวิชาชีพ ร้อยละ 66.67 รองลงมาเป็น นักวิชาการสาธารณสุข ร้อยละ 23.61 เภสัชกร ร้อยละ 8.33 และนิติกร ร้อยละ 1.36

1.2 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ และความเข้าใจต่อ พรบฯ ของผู้เข้าประชุม ก่อนและหลังการทดลอง มีดังต่อไปนี้ คือ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยความรู้ และความเข้าใจต่อ พรบฯ ของผู้เข้าประชุมก่อนและหลังการทดลอง

คะแนน	ก่อนการทดลอง ($\bar{X}$)	หลังการทดลอง ($\bar{X}$)
ความรู้	6.94	8.86
ความเข้าใจ	5.84	8.91
ความรู้และความเข้าใจ	12.78	17.77

1.3 แผนเฝ้าระวังเชิงรุกและแผนเชิงรับในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุม และส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 (ตารางที่ 3)

1.3.1 แผนเฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่ มีดังนี้ คือ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 แผนการเฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย
1.	อบรมให้ความรู้ - ส่วนกลางส่งเอกสารลงพื้นที่ไม่ผ่านเขตสุขภาพเพื่อสะดวกในการจัดอบรม - ส่วนกลางทำสื่อการเข้าใจและเข้าถึงง่ายแก่ประชาชน (one page)	- เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/อสม. - ร้านค้า/ผู้ประกอบการ - ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย - คบส. - คณะอนุกรรมการแม่และเด็กระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ
2.	สร้างเครือข่าย/เผยแพร่ความรู้	- คณะอนุกรรมการแม่และเด็กระดับจังหวัด/ระดับอำเภอ - พชจ./พชอ./พชต. - รพ.สต/รพช. - กวป. - หัวหน้าส่วนราชการจังหวัด - อสม. /ผู้นำชุมชน
3.	มาตรการเฝ้าระวัง จะมีการบูรณาการร่วมกับกลงานคุ้มครองผู้บริโภค งานนิติการและงานส่งเสริมสุขภาพ	- ร้านค้า/ห้างสรรพสินค้า ได้แก่ supper marget ร้านขายยา ร้านขายของชำ ร้านขายใช้และของเล่นเด็กอ่อน เป็นต้น

ตารางที่ 3 แผนการเฝ้าระวังเชิงรุกในพื้นที่ (ต่อ)

ลำดับ	กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย
		- สถานบริการสาธารณสุข ได้แก่ รพ.รัฐ รพ.เอกชน สภากาชาด ศูนย์อนามัย สสจ. สสอ. เป็นต้น
		- สถานประกอบการอื่นๆ ได้แก่ โรงงาน
4.	มาตรการบังคับใช้	- ทั้ง 4 จังหวัด
5.	ติดตามประเมินผล	- การนิเทศงาน เยี่ยมเสริมพลังและการตรวจราชการ

3.4 แผนเชิงรับในการเฝ้าระวังติดตาม พ.ร.บ.ฯ ในเขตสุขภาพที่ 7 เพิ่มเติมจากปีงบประมาณ 2562 โดยให้ โรงพยาบาลระดับแม่ข่าย (Node) มีบทบาทในการร่วมเฝ้าระวังติดตามและรายงานการละเมิดเข้าสู่ ผู้รับผิดชอบ พ.ร.บ.ฯ ของ สสจ. ได้แก่ งานคุ้มครองผู้บริโภค งานแม่และเด็ก และงานนิติการ และให้นิติกรทำสำนวนการละเมิด (รูปที่ 1)

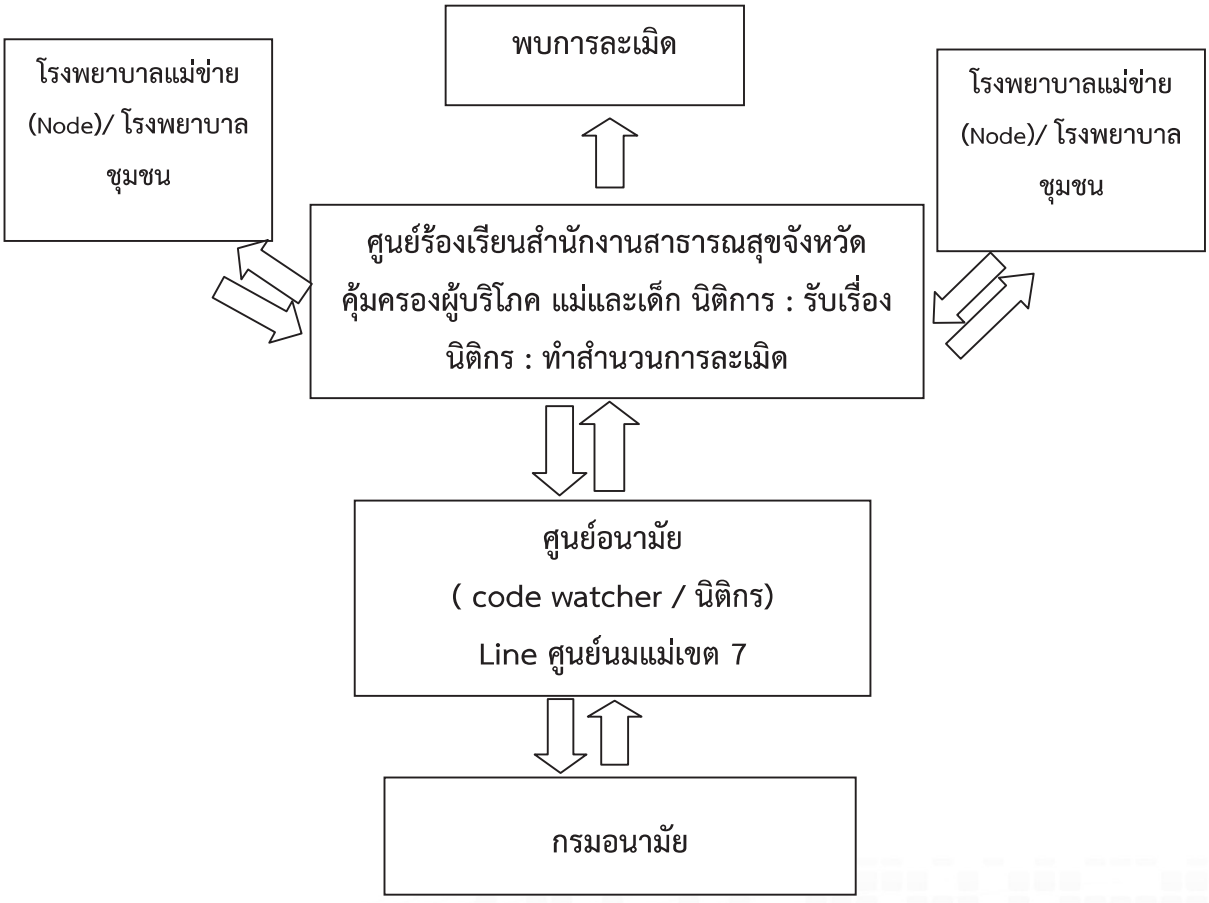

รูปที่ 1 แผนการเฝ้าระวังเชิงรับในพื้นที่

2. กำกับติดตาม มีดังนี้คือ

2.1 แผนเชิงรุกตาม พรบ.ฯ มีการปฏิบัติตามแผน โดยในระดับเขตใช้การเยี่ยมเสริมพลังตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและ การตรวจราชการ ปีงบประมาณ 2563 และผ่านการสื่อสารทาง Application Line กลุ่มทีมนมแม่เขต 7 และในระดับจังหวัด โดยการเยี่ยมเสริมพลังตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและผ่านทาง Application Line Facebook Websize ของจังหวัด ตามกิจกรรมที่ทำในแผนร่วมกัน ดังนี้

2.1.1. อบรมให้ความรู้ พบว่ามีการให้ความรู้ในระดับจังหวัดตามแผนที่วางไว้ โดยการจัดการประชุม การเยี่ยมเสริมพลังฯ ทั้งในระดับจังหวัด และผ่านช่องทาง Application Line กลุ่มทีมนมแม่เขต 7 และ Application Line Facebook Website ทั้งในระดับเขตและจังหวัดอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่ครอบคลุมถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานประกอบการและชุมชน

2.1.2. สร้างเครือข่ายและเผยแพร่ความรู้ พบว่า มีต้นแบบการสร้างเครือข่ายโดยนำเข้าสู่วาระเรื่องการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต และ พรบ.ฯ ในการประชุมคณะกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) และมีการติดตามและการเฝ้าระวังติดตามการละเมิดตามพรบ.ฯ อย่างต่อเนื่อง 4 จังหวัด

2.1.3. มาตรการเฝ้าระวัง พบว่า ในระดับสถานพยาบาลของรัฐ และศพด. ไม่พบการละเมิดตามพรบ.ฯ แต่ยังพบเอกสารความรู้ที่สีหรือลักษณะที่อาจเชื่อมโยงต่อบริษัทนมผง โรงพยาบาลร้อยเอ็ดจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการเฝ้าระวังติดตามการละเมิดตามพรบ.ฯ อย่างเป็นรูปธรรม ร้านค้าในโรงพยาบาล ไม่พบการละเมิดตาม พรบ.ฯ และในการสุ่มตรวจเยี่ยมร้านค้า และร้านขายยา ทั้ง 4 จังหวัดไม่พบการละเมิดตามพ.ร.บ.ฯ

2.1.4. มาตรการบังคับใช้ โดยผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดได้มีการส่งรายชื่อเพื่อแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพรบ.ฯ ครบทั้ง 4 จังหวัด

2.1.5. ติดตามประเมินผล โดยการเยี่ยมเสริมพลังตามมาตรฐานงานอนามัยแม่และเด็กและ การตรวจราชการทั้ง 4 จังหวัด ปีงบประมาณ 2563 และผ่านการสื่อสารทาง Application Line กลุ่มทีมนมแม่เขต 7 มีกลุ่มเป้าหมายเป็น โรงพยาบาลแม่ข่าย 4 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ 8 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 แห่ง ร้านค้าในโรงพยาบาล 4 แห่ง และร้านค้าและร้านขายยาขนาดใหญ่ และในระดับอำเภอแม่ข่าย และผ่านทาง Application Line Facebook Website ของจังหวัด ผลลัพธ์ไม่พบการละเมิด แผนเชิงรับตาม พรบ.ฯ ผลลัพธ์ไม่พบการละเมิด พ.ร.บฯ แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานประกอบการและชุมชน

การอภิปรายผล

ผลการทดลองอธิบายได้ว่าผลของค่าคะแนนเฉลี่ยของการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการ

ส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 ในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังการประชุมสูงกว่าก่อนการประชุม โดยใช้ผู้วิจัยและคณะนำคู่มือพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[4] คู่มือคำอธิบายพระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็ก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง)[5] มาใช้ในการประชุมเพื่อให้ความรู้และความเข้าใจต่อ พรบ.ฯ และคู่มือการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560[6] เพื่อจัดทำแผนเชิงรุกและแผนเชิงรับในการเฝ้าระวังติดตาม พรบ.ฯ ส่งผลให้ผู้เข้าประชุมมีความตระหนักถึงการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียวอย่างน้อย 6 เดือน (Exclusive Breastfeeding) หลังจากนั้นให้กินนมแม่ควบคู่กับอาหารตามวัยจนถึงอย่างน้อย 2 ปีหรือนานกว่านั้น (Continue breastfeeding) [1] จะต้องให้ความสำคัญในการการเฝ้าระวังกำกับและติดตาม พรบ.ฯ และนำกลับความรู้และความเข้าใจที่ได้กลับไปเผยแพร่แก่หน่วยงานของตนเองและสร้างภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องร่วมกันดำเนินการขับเคลื่อนต่อไป และผู้เข้าประชุมสามารถร่วมกันทำแผนเชิงรุกและแผนเชิงรับเพื่อใช้ในการเฝ้าระวังติดตาม พรบ.ฯ ที่เหมาะสมของเขตสุขภาพที่ 7 และในการลงประเมินผลการกำกับติดตามในพื้นที่ พบว่า แผนเชิงรุกตาม พรบ.ฯ มีการปฏิบัติตามแผน ดังนี้คือ 1) อบรมให้ความรู้ มีการให้ความรู้โดยการเยี่ยมเสริมพลังฯ และผ่านช่องทาง Application Line กลุ่มทีมนมแม่ เขต 7 และ Application Line Facebook Websize ทั้งในระดับเขต จังหวัดและอำเภออย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ สถานประกอบการและชุมชน ซึ่งทั้งทางเขตและจังหวัดตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ร่วมกันวางแผนในการสื่อสาร ทำความเข้าใจและลงพื้นที่ในส่วนดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น และวางแผนต่อเนื่องในปีงบประมาณ 2564 ต่อไป 2) การสร้างเครือข่ายและเผยแพร่ความรู้ มีต้นแบบการสร้างเครือข่ายโดยนำเข้าสู่วาระเรื่องการขับเคลื่อนมหัศจรรย์ 1,000 วันแรกของชีวิต และ พรบ.ฯ ในการประชุมคณะกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) และมีการติดตามและการเฝ้าระวังติดตามการละเมิดตามพรบ.ฯ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ทางพื้นที่อื่นๆในเขตสุขภาพที่ 7 เกิดความตื่นตัว กระตือรือร้นในสร้างภาคีเครือข่ายที่กี่ยวข้องร่วมกัน 3) มาตรการเฝ้าระวังทั้งในระดับสถานพยาบาลของรัฐ และศพด. ยังพบเอกสารความรู้ที่สีหรือลักษณะที่อาจเชื่อมโยงต่อบริษัทนมผง จะเห็นได้ว่ารูปแบบการโฆษณาของบริษัทนมผลมีหลายแบบซึ่งบางครั้งบุคลากรยังขาดความเข้าใจ ดังนั้นผู้รับผิดชอบทางเขตและจังหวัดต้องพัฒนาการสื่อสาร การให้ความรู้โดยการยกตัวอย่างรูปแบบของเอกสารที่ละเมิด พรบ.ฯเพิ่มมากขึ้น ทางโรงพยาบาลร้อยเอ็ดจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลเรื่องการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่และการเฝ้าระวังติดตามการละเมิดตาม พรบ.ฯ ร้านค้าในโรงพยาบาลส่งผลให้ทางโรงพยาบาลไม่พบการละเมิดตาม

พรบ.ฯ แต่พบตัวแทนบริษัทนมผงมาออกบูธนมสำหรับผู้ป่วยแต่ไม่พบการเชื่อมโยงถึงอาหารสำหรับทารก อาหารสำหรับเด็กเล็กและอาหารเสริมสำหรับทารก ซึ่งได้มีการให้คำแนะนำทั้งผู้รับผิดชอบในระดับโรงพยาบาลและตัวแทนบริษัทนมผง สอดคล้องกับรายงานการสำรวจ การละเมิดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2551 พบว่าสถานที่ที่ได้รับผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับนมผสม ส่วนใหญ่ได้รับที่ตลาด ร้านค้า สรรพสินค้า ร้อยละ 34.8 รองลงมาคือ คลินิกแพทย์ สถานที่ อื่นๆ โรงพยาบาล ร้านขายยา ส านักงานประกันสังคม สำนักงานเทศบาล ที่ว่าการอำเภอ และสถานี อนามัยตามลำดับ มารดาส่วนมากได้รับแจกผลิตภัณฑ์ในขณะที่มารับบริการ เช่น ขณะฝากครรภ์ คลอด หลังคลอด ร้อยละ 21.6 รองลงมาคือวิธีการอื่นๆ เช่น การอบรม ทำงานโรงงาน กิจกรรมนิทรรศการ ให้ ผ่านบุคคลอื่น นามบัตร / คูปอง ระบุสถานที่รับผลิตภัณฑ์และทางไปรษณีย์ [7] และ 4) มาตรการบังคับใช้ โดยผู้รับผิดชอบระดับจังหวัดได้มีการส่งรายชื่อเพื่อแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพรบ.ฯ ครบทั้ง 4 จังหวัด และแผนเชิงรับไม่พบการละเมิดพรบฯทำให้เห็นว่าพื้นที่ในเขตสุขภาพที่ 7 มีความกระตือรือร้น และตื่นตัวเพิ่มมากขึ้นการเฝ้าระวังติดตาม พรบ.ฯ ดังนั้นผลของการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 ในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเฝ้าระวังติดตามพรบฯ. แก่ผู้รับผิดชอบทั้งระดับจังหวัดและอำเภอมากขึ้นมีเพิ่มมากขึ้น และการติดตามกำกับการดูแลทั้งเชิงรุกและเชิงรับทำให้พื้นที่ให้ความสำคัญ ตื่นตัว ในการเฝ้าระวังกำกับและติดตาม พรบ.ฯ และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนในการดำเนินการการเฝ้าระวังติดตามพรบฯ. กระจายลงสู่ชุมชนครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นการผลักดันมาตรการทางกฎหมายให้เป็นพระราชบัญญัติ ดูเหมือนจะเป็นทางออกที่เหมาะสมต่อการบังคับใช้ และให้เกิดผลทางปฏิบัติ เพื่อปกป้อง เด็กไทยให้ได้รับนมแม่เพิ่มมากขึ้น

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในปีงบประมาณปี 2563 แผนการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายในการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560 ในเขตสุขภาพที่ 7 ทำได้ในกลุ่มผู้รับผิดชอบสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป สำนักงานสาธารณสุขระดับอำเภอระดับแม่ข่าย โรงพยาบาลระดับแม่ข่ายและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับโรงพยาบาลแม่ข่ายทั้ง 16 Node ในเขตสุขภาพที่ 7 ทำได้ในระดับอาจไม่ครอบคลุมผู้รับผิดชอบระดับอื่นๆ เช่น อสม. เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ควรระบบเฝ้าระวังติดตาม โดยแต่งตั้งคณะกรรมการเฝ้าระวัง กำกับติดตามและประเมินผล พรบ.ฯ ระดับประเทศ และจังหวัด

และประสานความร่วมมือสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เป็นภาคีเครือข่าย พร้อมทั้งสร้างความเข้มแข็งให้ชมรมสายใยรักแห่งครอบครัวเพื่อพัฒนาให้เป็นผู้เฝ้าระวังในพื้นที่ ผลิต พัฒนา องค์ความรู้ สื่อและเผยแพร่แก่ทุกภาคส่วนอย่างต่อเนื่อง และการพัฒนาต่อยอดจากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยที่ยังเป็นปัญหา เพื่อวางแผน ดำเนินการแก้ไขให้ พ.ร.บ.ฯ เข้าถึงประชาชนในแผนปีงบประมาณ 2564 ต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ วิทยากรจากส่วนกลาง ผู้อำนวยการศูนย์อนามัยที่ 7 ขอนแก่น ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้ากลุ่มการพยาบาล หัวหน้ากลุ่มพัฒนาอนามัยแม่และเด็ก ทีม Coach watcher เขตสุขภาพที่ 7 และทีมกลุ่มพัฒนาอนามัยแม่และเด็กทุกท่าน ที่ร่วมเป็นวิทยากร และอำนวยความสะดวกในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Global Strategy for Infant and Young Child Feeding Geneva: World Health Organization. 2002.
2. National Statistic Office. Major Findings of Multiple Indication cluster survey 2012. Bankok; 2012.
3. National Statistic Office. Major Findings of Multiple Indication cluster survey 2012. Bankok; 2016.
4. สำนักส่งเสริม กรมอนามัย. พระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560. นนทบุรี; 2561
5. สำนักส่งเสริม กรมอนามัย. คู่มือการเฝ้าระวังติดตามพระราชบัญญัติการส่งเสริมการตลาดควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารกและเด็กเล็ก พ.ศ. 2560. นนทบุรี; 2561
6. สำนักส่งเสริม กรมอนามัย. คำอธิบายพระราชบัญญัติ ควบคุมและส่งเสริมการตลาดอาหารสำหรับทารก พ.ศ. 2560 (พ.ร.บ. นมผง). นนทบุรี; 2561.
7. กอบกาญจน์ มหัทธโน. รายงานการสำรวจ การละเมิดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการตลาดอาหารสำหรับทารก และเด็กเล็ก และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ.2551. สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย; 2552.